

BIJBELS GRIEKS LES 3

3.1 Meervoud

In de vorige les hebben we ons uitsluitend beziggehouden met woorden in het enkelvoud. In deze les komt het *meervoud* aan de orde. Zie het volgende overzicht.

geslacht	manlijk	vrouwelijk	vrouwelijk	onzijdig
vertaling	de slaaf	de duisternis	de bron	het werk
nom. ev.	ὁ δουλος	ἡ σκοτια	ἡ πηγη	το ἔργον
gen. ev.	του δουλου	της σκοτιας	της πηγης	του ἔργου
dat. ev.	τω δουλω	τη σκοτια	τη πηγη	τω ἔργω
acc. ev.	τον δουλον	την σκοτιαν	την πηγην	το ἔργον
vertaling	de slaven	de duisternissen	de bronnen	de werken
nom. mv.	οἱ δουλοι	αἱ σκοτιαι	αἱ πηγαι	τα ἔργα
gen. mv.	των δουλων	των σκοτιων	των πηγων	των ἔργων
dat. mv.	τοις δουλοις	ταις σκοτιαις	ταις πηγαις	τοις ἔργοις
acc. mv.	τους δουλους	τας σκοτιας	τας πηγας	τα ἔργα

- Zorg dat u in ieder geval de **lidwoorden** goed kent. Dan kunt u van een woord met een lidwoord makkelijk de naamval bepalen.
- In de tabel vindt u vier *verbuigingsgroepen*. Er zijn er meer! Die leert u later.

Oefenopdracht 1 (antwoorden staan aan het einde van deze les! Vanaf nu laten we deze opmerking weg!)

Geef van elk woord de betekenis, de naamval en zeg of het enkelvoud of meervoud is.

- **voorbeeld:** του Θεου *God, gen., ev.*
 - **voorbeeld:** τους δουλους *slaaf, acc., mv.*
- τω ἀδελφω
 - τους λογους
 - δουλοις
 - ἔργων
 - τοις φοβοις
 - τας μαχας
 - τα τεκνα (2 x) (το τεκνον = het kind)
 - ταις πηγαις
 - της μαχης (ἡ μαχη = de strijd, het gevecht)
 - του Κυριου

BIJBELS GRIEKS LES 3

Leer de volgende woorden en hun betekenissen.

Als δουλος worden verbogen:

a. ὁ ἄγγελος = de engel	d. ὁ οἶνος = de wijn
b. ὁ ἄνθρωπος = de mens	e. ὁ σπορος = het zaad
c. ὁ ἄρτος = het brood	f. ὁ οὐρανός = de hemel
d. ὁ νεκρός = de dode	h. ὁ κόσμος = de wereld

Als σκοτια worden verbogen:

a. ἡ θύρα = de deur	c. ἡ ἀδικία = de ongerechtigheid
b. ἡ γενεα = het geslacht	d. ἡ οἰκία = het huis

Als πηγη worden verbogen:

a. ἡ εἰρηνη = de vrede	d. ἡ φωνη = de stem
b. ἡ νεφελη = de wolk	e. ἡ κωμη = het dorp
c. ἡ γη = de aarde	f. ἡ λυπη = de pijn

Als ἔργον worden verbogen:

a. το προβατον = het schaap	d. το θηριον = het beest
b. το ποτηριον = de beker	e. το σημειον = het teken
c. το τεκνον = het kind	f. το δωρον = het geschenk

NB! Een aantal vrouwelijke woorden wordt in het enkelvoud als volgt verbogen:
 ἡ δοξα, της δοξης, τη δοξη, την δοξαν (ἡ δοξα = de eer, de roem)
 Op deze manier worden verbogen: ἡ γλωσσα = de tong, ἡ θαλασσα = de zee

Oefenopdracht 2

Zet de volgende woorden in de tweede naamval enkelvoud:

a. το ποτηριον	c. ἡ θύρα	e. ἡ δοξα
b. ἡ κωμη	d. ὁ οἶνος	f. ἡ θαλασσα

Opdracht 1 (antwoorden staan aan het einde van deze les! Vanaf nu laten we deze opmerking weg!)

• Vertaal:

- εἰρηνην ἔχω προς (bij) τον Θεον.
- ἐγω (ik- met nadruk) εἰμι ἡ θύρα των προβατων.
- φωνη ἐκ της νεφελης
- ὁ σπορος ἐστιν ὁ λογος του Θεου.
- ἐγω εἰμι ὁ ἄρτος της ζωης
- ὁ δουλος οἶνον φερειν ἐθελει

BIJBELS GRIEKS LES 3

3.2 Bijvoeglijke naamwoorden

De *goede* man. De man is *goed*. In beide gevallen is *goed* een *bijvoeglijk naamwoord*. Een veel voorkomend type bijvoeglijk naamwoord in het Grieks eindigt op - ος.

Voorbeelden: καλος = mooi; αγαθος = goed; αγιος = heilig; νεος = nieuw

Hier volgt een voorbeeld van de verbuiging:

	de goede slaaf			de goede slaven	
ὁ	ἀγαθος	δουλος	οἱ	ἀγαθοι	δουλοι
του	ἀγαθου	δουλου	των	ἀγαθων	δουλων
τω	ἀγαθω	δουλω	τοις	ἀγαθοις	δουλοις
τον	ἀγαθον	δουλον	τους	ἀγαθους	δουλους
	de goede zuster			de goede zusters	
ἡ	ἀγαθη	ἀδελφη	αἱ	ἀγαθαι	ἀδελφαι
της	ἀγαθης	ἀδελφης	των	ἀγαθων	ἀδελφων
τη	ἀγαθη	ἀδελφη	ταις	ἀγαθαις	ἀδελφαις
την	ἀγαθην	ἀδελφην	τας	ἀγαθας	ἀδελφας
	het goede kind			de goede kinderen	
το	ἀγαθον	τεκνον	τα	ἀγαθα	τεκνα
του	ἀγαθου	τεκνου	των	ἀγαθων	τεκνων
τω	ἀγαθω	τεκνω	τοις	ἀγαθοις	τεκνοις
το	ἀγαθον	τεκνον	τα	ἀγαθα	τεκνα

Voorbeelden:

ἡ καλη κωμη = het mooie dorp, maar ἡ νεα κωμη! Want na een ε, ι, ρ komt een α i.p.v. η!

verbuiging: νεα, νεᾶς (in de Bijbel), νεα, νεαν, νεαι, νεων, νεαις, νεάς (in de Bijbel)
την νεαν κωμην ζητω (ik zoek het nieuwe dorp)

U komt tegen: το ἀγαθον τεκνον, maar ook το τεκνον το ἀγαθον

Beide zinnen betekenen: het goede kind.

Er zijn nog andere typen bijvoeglijke naamwoorden, maar die komen later aan de orde.

Oefenopdracht 3 (Welk bijvoeglijknaamwoord is juist?)

1. τον νεος / νεον οἶνον
2. ἡ νεη / νεα θυρα
3. το νεον / νεος ποτηριον
4. ἡ καλη / καλος οἰκια
5. οἱ νεοι / νεαι δουλοι
6. ἡ ἀγιη / ἀγια πολις (stad)

BIJBELS GRIEKS LES 3

3.3 De schrijvers van de Evangelien: Markus

Men gaat er meestal van uit dat het Evangelie van Markus het oudst is.

Het Evangelie van Markus vermeldt niet dat het door Markus geschreven is. De kerkelijke traditie ziet in de Markus van het opschrift Johannes Markus.

In Handelingen heet hij Johannes (13:5,13), soms alleen Markus (15:39) en dan weer "Johannes, die toegenaamd wordt Markus".

In de brieven komen we voor hem alleen de naam Markus tegen (bijv. Kol. 4:10).

Verder weten we dat zijn moeder, Maria, in Jeruzalem een huis had (Hand. 12) en dat hij een neef van Barnabas was (Kol. 4:10). Ongetwijfeld was hij het ook van wie Petrus zegt: "U groet de medeuitverkorene Gemeente, die in Babylon is, en Markus, mijn zoon."

Markus is vermoedelijk een vriend en medewerker van Petrus geweest.

Eusebius schrijft in zijn "kerkgeschiedenis" (Historia Ecclesiastica):

"Markus, die Petrus' tolk geweest was, schreef alles nauwkeurig op wat hij (Petrus) vertelde, woorden zowel als daden van Christus; maar niet in volgorde. Want hij had de Heere niet gehoord of meegemaakt; maar later, zoals ik al zei, reisde hij met Petrus mee, die zijn onderricht aanpaste al naar gelang het nodig was, maar niet zo dat hij een samenvatting maakte van hetgeen de Heere gezegd had. Dus maakte Markus geen fouten, toen hij op deze manier sommige dingen opschreef zoals hij (Petrus) ze zei; want hij lette goed op niets weg te laten van wat hij gehoord had, noch iets toe te voegen dat niet gezegd was."

Eusebius citeert hier de Apostolische vader Papias. En Papias citeert Johannes.

Waarschijnlijk heeft Markus dus in zijn Evangelie zowel zijn eigen herinneringen als het onderricht van Petrus verwerkt.

Waarschijnlijk, want de mogelijkheid bestaat, dat Papias of Johannes niet goed ingelicht is geweest.

In het Evangelie richt Markus zich in de eerste plaats tot de heidenen die christen zijn geworden. Dit blijkt o.a. uit het feit dat in zijn Evangelie Oudtestamentische citaten bijna geheel ontbreken.

Hij legt veel Joodse bijzonderheden uit. En vertaalt Joodse (Aramese) woorden, zoals Effatha en Talitha Kumi, die voor niet-Joden moeilijk te begrijpen zijn.

3.4 Het participium (2)

φευγω = vluchten

τον φευγοντα = de vluchtende, degene die vlucht, wie vlucht

ὁρω τον φευγοντα = ik zie wie vlucht

In dit zinnetje geldt: ik = onderw. , zie = ww. gez., *wie vlucht* = *lijdend vw.*

Daarom staat het lidwoord τον voor "vluchtende".

φευγοντα = part. prs. acc. mnl. ev.

ὁρω τους φευγοντας = ik zie de vluchtende (mannen)

de vluchtende (mannen) = lijdend vw. en meervoud

φευγοντας = part. prs. acc. mnl. mv.

οί φευγοντες ὁρωσι με = de vluchtende (mannen) zien mij.

BIJBELS GRIEKS LES 3

de vluchtende = onderw. en meervoud
 φευγοντες = part. prs. nom. mnl. mv.

overzicht participia

... ων	= part. prs. nom. mnl. ev.
... οντα	= part. prs. acc. mnl. ev.
... οντες	= part. prs. nom. mnl. mv.
... οντας	= part. prs. acc. mnl. mv.

Opdracht 2

- vul in.
- έχοντα = part. prs. acc. mnl. ...
- πιστευων = part. prs.
- έχοντες = part. prs.
- πιστευοντας = part. prs.
- έχων = part. prs.
- πιστευοντα = part.
- λεγοντες = part.

Opdracht 3

Leer de volgende woorden:

• εὐλογεω = loven, zegenen	• μενω = blijven, wachten
• μακαριος = welzilig	• λευκος = wit
• ἀναγινωσκω = (voor)lezen	• αιωνιος = eeuwige
• ακουω = horen	• εν τη διδαχη = in de leer
• Ἄμην = amen, voorwaar	• οὗτος = deze
• ὑμιν = jullie, u	• ὁ ποιμην = de herder
• μου = van mij	• ὁ θρονος = de troon

• Vertaal:

- ὁ γραφον = ... φαινων = ...
- οἱ εὐλογοντες = ... τον λεγοντα = ...
- Μακαριος ὁ ἀναγινωσκων και οἱ ακουοντες τους λογους της προφητειας (profetie). Ἄμην ἀμην λεγω ὑμιν ὁ τον λογον μου ακουων και πιστευων εις (hier: in) τον υἱον έχει ζωην αιωνιον.

BIJBELS GRIEKS LES 3

- d. ὁ μενων ἐν τη διδαχη του Χριστου, οὔτος και τον πατερα και τον υῖον ἔχει
- e. Ἐγω εἰμι ὁ ποιμην ὁ καλος.
- f. Ἐγω ὄρω θρονον λευκον καλον.

3.5 Klassieke achtergrondinformatie

Griekse goden

In Hand. 14:12 lezen we: En zij noemden Barnabas Jupiter, en Paulus Mercurius, omdat hij het woord voerde.

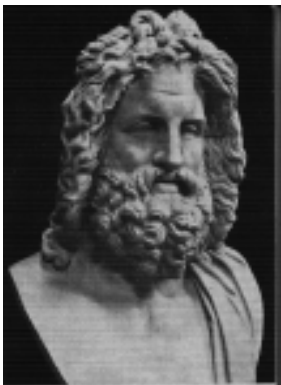
Wie is Jupiter? En wie is Mercurius?

Als we kijken wat er in de grondtekst staat, zult u zich verbazen. Voor Jupiter staat er: Διο; en voor Mercurius staat er: Ἑρμην.

Maar die woorden lijken toch helemaal niet op de vertaling?

We zullen het raadsel oplossen.

Διο is de acc. van ΖΕΥΣ. *Zeus* is een Griekse god. Zeus is de oppergod, god van de hemel en het weer, beschermer van recht en orde. Meestal is hij afgebeeld met een bliksem in zijn hand. De Romeinen noemde Zeus *Jupiter*. Zijn vrouw is Ἥρα. Zij is de beschermster van huwelijk en geboorte.

📖 Zeus naar een afbeelding uit de 4-e eeuw voor Chr.

Ἑρμην is de acc. van Ἑρμης. *Hermes* is een zoon van Zeus. Hij is de boodschapper van de goden, de god van de reizigers, handel, dieven en herders.

We zien hem meestal afgebeeld met de herautstaf, vleugelschoenen, en reishoed. De Romeinen noemden hem *Mercurius*. Nu is het raadsel opgelost! Hermes was ook de begeleider van de zielen naar de onderwereld. Zoals Zeus de god was van hemel en aarde zo was zijn broer Hades heerser over de

naar hem genoemde onderwereld. Naast hem troonde zijn echtgenote Persephone, die hij van de aarde geroofd had. In Handelingen 19:24 lezen we ook van een Griekse godin: Want een, met name Demetrius, een zilversmid, die kleine zilveren tempelen van Diana maakte, bracht dien van die kunst geen klein gewin toe; Diana. In de Griekse tekst staat er: Ἄρτεμιδος. Dit is de 2-e naamval van Ἄρτεμις.

Artemis is de godin van de jacht en de dieren. Daarom zien we haar vaak afgebeeld met een pijl en boog, en een hinde.

BIJBELS GRIEKS LES 3

Opdracht 4

Vertaal de volgende tekst. Deze tekst gaat over goden en mensen in het oude Griekenland.

Maar eerst wat nieuwe woorden en wat aantekeningen.

ἄρχω	= heersen (over)	το ἱερον	= de tempel
ὁ βιος	= het leven	βαινω	= gaan
ὁ θανατος	= de dood	χαιρω	= zich verheugen over
ἡ πενια	= de armoede	ἄει	= altijd
ὁ πλουτος	= de rijkdom	πειθω	= overreden, overtuigen
ἡ νοσος	= de ziekte	ἡ εὐχη	= het gebed, de wens
ὁ πολεμος	= de oorlog		
ὁ κινδυνος	= het gevaar		

- Let op: In zin 1: ἄρχω wordt gevolgd door een genetivus
 In zin 2: Als παρα gevolgd wordt door een *genetivus* betekent het “van (de kant van)”
 In zin 3: Voor Homeros stond het vast waar de goden woonden: op de Olympus, een hoge berg in het noorden van Thessalië. Dat meenden de Grieken eeuwen lang.
 In zin 4: εἰς (naar) wordt altijd gevolgd door een accusativus.
 In zin 6: χαιρω wordt altijd gevolgd door een dativus.

1. Οἱ θεοὶ ἀρχουσιν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς.
2. Οἱ ἄνθρωποι πάντα (alles) ἔχουσι παρα τῶν θεῶν, βίον καὶ θάνατον, πενίαν καὶ πλούτον, εἰρήνην καὶ πολέμους, ἀλλὰ καὶ (maar ook) κινδύνους καὶ λύπας καὶ νόσους.
3. Οἱ θεοὶ οὐ μόνον (alleen) ἐν(hier: op) τῷ Ὀλύμπῳ εἰσὶ, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς.
4. Οἱ ἄνθρωποι πολλακίς εἰς τὰ ἱερά βαινοῦσιν.
5. Οἱ ἄνθρωποι τοῖς θεοῖς δῶρα φέρουσι καὶ θυοῦσιν.
6. Οἱ θεοὶ χαιροῦσιν τοῖς δῶροις τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ’ οὐκ ἄει αἰ εὐχαὶ αὐτοῦς (hen) πειθοῦσιν.

3.6 Telwoorden

Hier volgen de eerste twaalf (hoofd)telwoorden:

1 = εἷς, 2 = δύο, 3 = τρεῖς, 4 = τεσσαρες, 5 = πεντε, 6 = ἕξ, 7 = ἑπτα,
 8 = ὀκτο, 9 = ἔννεα, 10 = δεκα, 11 = ἔνδεκα, 12 = δωδεκα.

De eerste vier telwoorden worden *verbogen*.

BIJBELS GRIEKS LES 3

	mnl.	vrl.	onz.	m, v, o	mnl./vrl.	onz.	mnl., vrl.	onz.
nom..	εἷς	μία	έν	δυο	τρεις	τρια	τεσσαρες	τεσσαρα
gen.	ένος	μια	ένος	δυο	τριων	τριων	τεσσαρων	τεσσαρων
dat.	ένι	μια	ένι	δυοσιν	τρισιν	τρισιν	τεσσαρσιν	τεσσαρσιν
acc.	ένα	μιαν	έν	δυο	τρεις	τρια	τεσσαρας	τεσσαρα

voorbeelden:

μία κωμη	= één dorp
άνθρωπος είχε(had) τέκνα δυο	= een man had twee zonen (kinderen)
τρια τέκνα	= drie kinderen
τεσσαρες νεφελαι	= vier wolken
τεσσαρα προβατα	= vier schapen
προβατοις τεσσαρσιν χαιρω	= ik verheug me over vier schapen

N.B. Bij χαιρω hoort een *derde* naamval!

3.7 bijvoeglijke naamwoorden (2)

In opdracht 3 van deze les staat ζωνν αιωνιον.

αιωνιον is hier een bijvoeglijk naamwoord dat hoort bij ζωνν.

ζωνν staat in de vierde naamval (acc.) vrouwelijk enkelvoud. Dus het bijvoegelijke naamwoord αιωνιον moet dezelfde naamval en geslacht hebben. De woorden op -ος worden verbogen zoals in 3.2 van deze les is uitgelegd. Dus zou u kunnen denken dat er αιωνιαν zou moeten staan. Toch is dit niet het geval. Er zijn namelijk een aantal bijvoegelijke naamwoorden, meestal *samengestelde*, die geen vrouwelijke uitgangen hebben. Zij gebruiken de manlijke uitgangen.

Zo'n bijvoegelijk naamwoord is: άδικος.

άδικος is *samengesteld*. Kijkt u maar: ά = niet en δικος = rechtvaardig.

άδικος = onrechtvaardig άδικος heeft dus *geen* vrouwelijke verbuiging!

Dus: ό άδικος πατηρ = de onrechtvaardige vader
ή άδικος μητερ = de onrechtvaardige moeder

Zo ook: ό αιωνιος λογος = het eeuwige Woord
ή αιωνιος ζωη = het eeuwige leven

Oefenopdracht 4

Zet het bijvoegelijke naamwoord, dat tussen haakjes staat, in de juiste naamval.

voorbeeld: τον (δικος) Θεον juiste naamval: δικον

- την (δικος) άδελφην
- την (άδικος) άδελφην
- τας (άδικος) άδελφας

BIJBELS GRIEKS LES 3

- τον (αἰώνιος) λογον
- την (αἰώνιος) εἰρηνην
- ἡ (ἄπιστος*) μητηρ

* Let op: ἄ-πιστος : ἄ = niet, πιστος = gelovig Dus ἄπιστος = ongelovig

Einde van deze les! **Beheerst u de stof van deze les?**

Antwoorden oefenopdrachten

Opdracht 1

- broer, dat., ev.
- woord, acc., mv.
- slaaf, dat., mv.
- werk, gen., mv.
- angst, dat., mv.
- strijd, acc., mv.
- kind, nom / acc., mv.
- bron, dat., mv.
- strijd, gen., ev.
- Heere, gen., ev.

Opdracht 2

- του ποτηριου
- της κωμης
- της θυρας
- του οἴνου
- της δοξης
- της θαλασσης

Opdracht 3

- τον **νεον** οἶνον
- ἡ **νεα** θυρα Na een ε komt geen η maar een α
- το **νεον** ποτηριον
- ἡ **καλη** οἰκια
- οἱ **νεοι** δουλοι
- ἡ **ἀγια** πολις (stad) Na een ι komt geen η maar een α

BIJBELS GRIEKS LES 3**Opdracht 4**

- De goden heersen over de hemel en de aarde.
- De mensen hebben alles van de goden, leven en dood, armoede en rijkdom, vrede en oorlogen, maar ook gevaren, verdriet en ziekten.
- De goden zijn niet alleen op de Olympus, maar ook in de tempels.
- De mensen gaan dikwijls naar de tempel.
- De mensen brengen de goden geschenken en offeren.
- De goden verheugen zich over de geschenken van de mensen, maar niet altijd overeden hun gebeden hen.

Maak ook de extra oefening!